

naša komuna

GLASILO OBČINSKEGA ODBORA
SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNEGA
LJUDSTVA VIČ-RUDNIK

LETO III. LJUBLJANA, JANUAR 1963 ŠT. 1

OBČINSKA KONFERENCA SZDL

Družbenim službam v okviru komunalne samouprave bo treba dati najvidnejše mesto

V drugi polovici minulega meseca je bila v predavalnici Fakultete za tekstilno tehnologijo v Ljubljani, občinska konferenca Socialistične zveze naše občine. Udeležili sta se je tudi članica Glavnega odbora SZDL Slovenije Majda Gasparijeva in članica OO SZDL Zvonka Hafnerjeva.

Referat o enem izmed najpomembnejših področij našega družbenega življenja — družbenih službah in njihovem funkcioniranju v okviru komunalne samouprave, je imel predsednik ObO SZDL inž. Slavko Korbar. Po obravnavi mesta družbenih služb v vsem našem družbenem dogajanju, je sledila plodna in zanimiva razprava, ki se je dotaknila v večji meri, vseh tistih problemov in vprašanj, ki jih naši občani spremljajo skozi vse svoje delo in jim nesluteno s'edijo v upanju, da bodo slednjič odpravili tudi te pomanjkljivosti. V tej številki se bomo pač opredelili zgolj le na referat in vam posredovali nekatere glavne misli, v ostalih izdajah pa bomo spregovorili nekoliko več tudi o vseh ostalih vprašanjih, ki se jih so dotaknili delegati in gostje na občinski konferenci konec preteklega meseca v Ljubljani.

njem, glede velikosti, obsega ipd. Dejstvo je, da glede na mestni karakter naše občine sama teritorialna preobsežnost v določenem smislu ovira njeno uspešno funkcioniranje, drobi razpoložljiva sredstva in družbene sile ter ustvarja gotovo nerazpoloženje pri vseh naših občanih.

Razvijanje delavskega in družbenega samoupravljanja je predpogoj za gospodarski napredek, kar je nujnost demokratičnega razvoja. Delitev dohodka je postalo osnovno gibalno družbeno-ekonomskega napredka v občini, ker sprošča vse večje iniciative neposrednega proizvajalca, gospodarske organizacije in komune. Delitev dohodka po delu je osnovni člen družbenega dogajanja, ki danes spreminja vse naše družbeno življenje.

Zagotoviti smotrno razporejanje sredstev

S proračunom ObLO, se bodo še naprej razporejala sredstva za delo občinske skupščine, njenih organov in služb ter se s subvencijami krile potrebe organizacij in društev, ki nimajo dovolj svojih sredstev ali ki nimajo stalnih izvorov sredstev. V zvezi s tem je treba predvsem poudariti za našo občino, da bo treba še več naporov vlagati v smeri jačanja finančne stabilnosti, za katero vemo iz dosedanje prakse, da je ni bilo.

Večja in neposrednejša vloga občanov

Zbori občanov kot oblika samoupravljanja in ustvarjanja neposrednega vpliva občanov na politiko komune, ne bi smeli biti vezani samo na LO, temveč tudi na ostale samoupravne organe v komuni. Njihova dosedanja slabost je, da na sejah prevladujejo pri obravnavanju razni hproblemov, močna lokalistična stališča ter izrazito drobnjakarstvo. V krajevnih skupnostih bo ena izmed glavnih nalog

Nadaljevanje na 2. strani

Predsednik ObO SZDL inž. Slavko Korbar med poročilom

Prilagoditev sistema družbenih odnosov

Ta razvoj je nujno pogojen z močnim zavestnim delovanjem subjektivnih sil, zato je potrebno, da damo poudarek velikim nalogam in pomembni vlogi SZDL kot najbolj množične organizacije v našem sistemu.

Samupravljanje državljanov v občini predstavlja osnovo našega družbeno-političnega si-

stema v celoti, saj je občina osnovna družbeno-politična skupnost samoupravljanja in osnovna teritorialna družbeno-ekonomska skupnost. Razumljivo je, da so naši občani imeli vse polno vprašanj glede funkcioniranja naše občine, glede njene materialne osnove, njenega samoupravnega mehanizma in položaja človeka v

SEJA ObK ZKS

Perspektivni plani in povečanje proizvodnje

10. januarja je zasedal Občinski komitej ZK, ki je posvetil svojo razpravo nekaterim najaktualnejšim problemom, ki se zadnji čas in vse pogosteje, pojavljajo v gospodarstvu. Izmed vrste vprašanj, ki se jih je dotaknila sama razprava, velja omeniti ugotovitev, da podjetja v naši občini, vse premalo skrbijo za svoj jutrišnji dan; pri tem imamo namreč v mislih perspektivo kolektivov, opaziti pa je tudi, da plani podjetij niso bili postavljeni, na realni osnovi, kar je povzročilo mnogo nevsklajenosti, ki so pa bile več ali manj

le v škodo samih gospodarskih organizacij.

Na osnovi razprave in analize problematike gospodarjenja v občini, je ObK ZKS izdelal priporočila, kjer je poudarjeno, da bo potrebno posvetiti posebno skrb, povečanju proizvodnje, ki naj ne bi šla zgolj le na račun povečanja kapacitet, temveč s povečanim izkoriščanjem vseh obstoječih kapacitet. Podjetja bodo morala začeti temeljiteje proučevati domača in tuja tržišča, proučiti pa bo treba navsezadnje tudi možnosti znižanja lastne cene, ne

— le na škodo tehnoloških postopkov, ampak tudi z boljšo organizacijo dela, vsklajenostjo tehnološkega postopka, zmanjšanja stroškov notranjega transporta, varčevanja in smotrnejšega izkoriščanja surovin, zaostritvijo izostankov z dela, zmanjševanjem števila obojenj, z boljšo higiensko-tehnično zaščito in z vsemi preventivnimi ukrepi. Končno naj omenimo, da gre lahko povečanje osebnih dohodkov izključno le na račun povečanja proizvodnje in produktivnosti ob istovrstnem znižanju lastne cene.

V tretje leto

Naš list prehaja z novim letom že v tretje leto svojega obstoja. Navada je že, da ob takih priložnostih sklepamo račune za minulo obdobje. Težko bi nam bilo, da bi šli mimo te tradicije, ki je skoraj že v navadi na vsakem koraku v našem življenju.

Letos poleti bo minulo že tri leta, odkar je „Naša komuna“ prišla prvič v roke našim občanom. Ne moremo reči, da smo s svojim delom zadovoljni, še manj pa, da ste z nami zadovoljni, vi, dragi bralci. Ni bilo trenutka, niti seje uredniškega odbora, kjer ne bi govorili o tem in o onem, da izboljšamo naš list, in da mu damo tako vsebino, da bo z njo zadovoljen sleherni izmed naših občanov, naj si bo to v Polhovem Gradcu, ali v Horjulu in precej proč, bralec v Velikih Laščah, pa z njimi naši zvesti čitatelji na Crnem vrhu, na Igu, pod Krimom, v Rakitni, na Brezovici, v Notranjih gorinah... Sicer pa, kdo vse bi vedel, kje je naš list „romal“ skozi vsa tri leta svojega skromnega življenja.

Začeli smo skoraj iz nič. In, ko se danes oziramo na prehojeno pot, še vseeno nismo in tudi ne moremo biti zadovoljni. Ozek krog ljudi, tovarišev, ki so si v uredniškem odboru vselej prizadevali, da najdejo kar najprimernejšo pot k vam, dragi bralci, so ostali včasih sami. Toda, puške, tudi to pot nismo vrgli v koruzo. Zalostna pa je ugotovitev, da list še vedno ni našel tistega mesta med našimi občani, ki mu sicer po svoji vrednosti in družbeni vlogi, tudi pripada. Premalo je bilo sodelovanja med uredništvom in med bralci, premalo zanimanja, skratka z eno besedo — list je ostal sam in si iskal pot med Scilo in Karibdo.

Danes, ko stopamo v tretje leto, pa je tudi med nami, zavel nov veter. Videli ste, da se trudimo na vso moč, no in temu primerni so tudi prvi sadovi, ki so jih obrodila naša prizadevanja. List je postal mnogo bolj zanimiv kot poprej, ljudje pa ponekod že komaj čakajo, kdaj bo prišla „Naša komuna“ mednje, in se vesele njene pestrosti, zanimivosti, kritičnosti in še marsičesa, kaj vse bi lahko človek naštel pri tem.

Zavedamo se, da bomo morali vložiti še precej naporov, da boste z nami zadovoljni prav vsi, pa tudi naš kolektiv z vašim razumevanjem in priznanji. Zelimo si, da bi postal list zrcalo vas, da bi v njem sleherni izmed naših bralcev našel samega sebe. Vse to, pa bomo dosegli le s skupnimi prizadevanji in z vašim sodelovanjem.

V pričakovanju vašega sodelovanja in zvrhanega koša prispevkov v urednikovi mapi pa vas lepo pozdravlja z najlepšimi željami v novem letu.

UREDNIŠTVO

Družbenim službam v okviru komunalne samouprave bo treba dati najvidnejše mesto

Nadaljevanje s 1. strani

krajevni organizacij SZDL, da pomagajo pri lomljenju takšne prakse ter da vnašajo drugačnega duha na njihove seje.

Vnašanje referendumov v občinsko samoupravno prakso sicer ni novost, je pa prav tako eno od pomembnih oblik neposrednega odločanja občanov o vprašanih, ki so pomembna za neki kraj ali občino v celoti. Sam na sebi referendum sicer ne predstavlja neko posebno kvaliteto v razvoju socialistične demokracije. Vključujoč ga v sistem družbenega upravljanja pravzaprav šele pridobi na svojem pomenu. Seveda bo potrebno, da bo spremljala referendum, čim širša politična aktivnost subjektivnih sil zlasti Socialistične zveze.

Skrb za otroško varstvo

V zadnjih letih je postala skrb za otroško varstvo intenzivnejša seveda tudi v naši občini. Otroški vrtci so se s prehodom na družbeno samoupravljanje osamosvojili ter dosegli večjo povezanost z interesi državljanov ter boljše razumevanje za njihove probleme. Ta dejavnost se vse bolj veže tudi na krajevne skupnosti. Pojav ekonomskih cen in reševanje socialne problematike in zajemanja novih varovancev na tej osnovi so vse bolj zahtevali, da se izvede določena reorganizacija tega dela.

Vloga krajevni skupnosti

Nadaljnji člen naše komunalne samouprave so krajevne skupnosti. Za ustanovitev krajevnih skupnosti morajo dati iniciativo predvsem sami prebivalci določenega kraja. Problematika v naši komuni je vsekakor zelo pestra zaradi tega, ker imamo opraviti s krajevnimi (stanovanjskimi) skupnostmi na mestnem in podeželskem območju. Po predlogu osnutka našega občinskega statuta na jbi obstojalo v naši občini 28 krajevnih skupnosti. Vse kaže, da smo pri formiranju krajevnih skupnosti preveč togo, nekako administrativno postavljali meje območjem krajevnih skupnosti ter vse premalo upoštevali potrebe in probleme, ki so skupni občanom določenega območja, ki bi jih ti uspešno reševali v krajevni skupnosti. Krajevna skupnost, ki bo obsegala del mestnega območja in del vaškega območja kot krajevna skupnost Rudnik, ne bo mogla uspešno reševati svojih problemov.

Pogled na dvorano med delom konference

Vse bolj postaja jasno, da ne more biti razvitega gospodarstva brez odgovarjajočih form uslužnostnih dejavnosti, potrebnih za sodobno organizirano življenje delovnih ljudi prav v okviru krajevnih skupnosti.

Ob nadaljnjem utrjevanju krajevnih in stanovanjski skupnosti kot samoupravnih organizacij bo v bodoče treba v njihovem okviru organizirati vse družbene službe, ki so skupnega pomena za njihovo območje in hkrati

poiskati tudi najustreznejše organizacijske oblike in pravila za delovanje teh služb.

Razviti bo treba samostojne družbene službe

V okviru občine bo v bodoče treba organizirati kot samostojne tiste družbene službe, ki jih sedaj opravljajo še vedno organi občinske uprave. To je zlasti socialno varstvo, kultura, prosveta in telesna vzgoja, nekatere komunalne službe. V tem referatu je danes težko konkretno naštet vse te službe, ki se naj kot družbene osamosvojijo.

V naši občini se je na družbenih službah uveljavila delitev po delu najprej v zdravstvu, lani pa tudi v šolah in drugih vzgojnih in izobraževalnih zavodih. Predvsem je bilo težko najti objektivna merila za določanje osebnega dohodka po rezultatih dela. Vendar lahko dosedanji oprako dobro ocenimo, ker ni prišlo znotraj kolektivov do ostrejših zapletov in ker ni bilo ugotovljenih posebnih nesorazmerij med dohodki posameznih uslužbencev.

V zdravstvu korak naprej

V naši občini se je delitev po delu najprej pojavila v zdravstvu. Lani beležimo tudi na področju socialnega zavarovanja zmago družbenega samoupravljanja in upravljanja z ustanovitvijo komunalne skupnosti zavarovancev in njene skupščine. Vsekakor, pomeni to za zdravstvo njegovo družbeno in ekonomsko osamosvojitve ob širokem vključevanju občanov na enem ali drugem področju.

Na osnovi ugotovljenih podatkov je izven popolnega zavarovanja samo 5% naših občanov. To je povzročilo, da je močno naraslo administrativno delo, za katerega gre precejšen izdatek socialnega zavarovanja, kar močno bremeni sredstva za zdravljenje naših občanov. Skoraj polovico denarja, ki ga porabimo za zdravljenje, uporabimo za administracijo.

Vse pogosteje se v zdravstvu pojavljajo problemi razdeljevanja osebnih dohodkov, nagrajevanjem po opravljenem delu kot težko rešljivi. Vse prepogosto so splošna merila, ki oblikujejo relativno stalen del osebnih prejemkov kot delovna doba, stalnost, nadure, dežurstvo, obisk na domu. Premalo poudarka pa dajejo kvaliteti dela, odnosu do bolnika in uspehu do dela.

nastopa uprava, kje je mesto samoupravnih elementov v njenem delu itd.

Ze leto dni preverjamo sistem financiranja organov uprave na vse histopnjah naše politično-teritorialne skupnosti. Potrebno bi bilo predvsem, da govorimo, kako zagotoviti sredstva za delo državne uprave, dočim usmerja notranjo delitev sredstev kolektiv sam.

Gre tudi za izenačevanje osebnega dohodka med gospodarstvom in upravo. Pogovorniti se je treba o skupnih dohodkih, notranji delitvi sredstev, programu dela uprave kot edinem izvoru meril itd. Pri vsem tem pa je potrebno gledati, da bi delo uprave prilagodili vsakodnevnim potrebam občanov in da bi pri tem iskali nova pota, kako čimbolj poenostaviti svoje postopke, zmanjšati zahteve zaradi raznih, lahko rečemo pogosto nepotrebnih dokumentov in tako naprej.

Temeljitejša razprava občinskega statuta

Pomemben instrument za ureditev notranjih odnosov v komuni naj bi predvsem postal novi statut občine. Osutek novega statuta občine je že bil dan v razpravo tako mnogim samoupravnim organom naše občine, kot zborom volivcev. Vendar se nam zdi, da osutek vse preveč spominja na dosedanji statut L.O., saj obravnava razmeroma največ organizacijo občinske skupščine in njenih organov, tudi uprave — mnogo premalo pa se je poglobil in zajel družbeno-ekonomske odnose v občini. Seveda gre tu za procese, ki v marsičem še niso izoblikovani, ki zahtevajo globlje proučevanje, še predvsem v organih samoupravnega

mehanizma. Zdi se nam, da bi določeno praznino v osnutku statuta lahko zapolnila le široka razprava med občani, zlasti pa bi se v to morali bolj vključiti delavski sveti, šolski sveti, sveti v zdravstvu in ostali samoupravni organi, prav tako pa razprava ne bi smela iti mimo krajevnih odborov in sekcij SZDL.

Ustavne razprave, v katere so sovpadle tudi krajevne konference SZDL, so dale bogato obeležje politične aktivnosti. Vse več je občanov, ki so prav preko teh številnih sestankov in razprav spoznali, da jim bogati samoupravni mehanizem v komuni omogoča, da lahko svobodno razpravljajo in odločajo o vseh problemih, ki se nanašajo na delo te ali one delovne organizacije, družbene službe in njihovih organov itd. Taka vsoga, ki jo SZDL ima pravzaprav vsak dan, na vsakem koraku, v vsakem organu samouprave, kjer sprošča vse socialistične pobude, ji je v našem družbenem življenju namenjena tudi v bodoče z našo novo ustavo.

Krajevne organizacije SZDL, bodo morale bolj razpravljati o politiki v območju svoje krajevne skupnosti, o zdravstvu in šolstvu, o delu gospodarskih organizacij, o delu sveta krajevne skupnosti, o zunanji in notranji politiki in to bolj s stališča občine, kot iz lokalističnih stališč kraja. Če bodo bolj razpravljali o družbeni akciji, o politiki, zbirali in formirali mnenja občanov, potem ne bo nevarnosti, da ne bi videli razlik med krajevno konferenco SZDL in zborom občanov, potem se ne bi na sestankih krajevnih odborov SZDL neprestano drobili v komunalni problematiki, v problematiki razsvetljave in vzdrževanja cest in tako naprej, kar je vsekakor bolj stvar sveta krajevne skupnosti.

Dosedanji rezultati kažejo, da so ustvarjeni vsi pogoji in osnova za hitrejši napredek, če bo SZDL v naši komuni, sposobna širiti krog ljudi za reševanje posameznih problemov ob istočasni krepitvi socialistične zavesti, pa naj ostane temeljna naloga naše organizacije tudi v prihodnjem razdobju.

NOV OBČINSKI ODBOR SZDL LJUBLJANA-VIČ-RUDNIK

Bajat Danilo, Dobrovoljc Dušan, Emeršič Danilo, Fojkar Breda, Grabnar ing. Jože, Hodalič dr. Milan, Jakofčič ing. Slavko, Jurkovič Danica, Klanšek Edo, Korbar inženir Slavko, Kukovec dr. Sonja, Kušar Jana, Logar Albin, Lovše Ivan, Marinček Ciril, Modic Jože, Mole Dušan, Nedejkovič Vukadin, Oprešnik Pepca, Otorepec Albin, Perovšek Darko, Podlogar Vlado, Premru prof. Lev, Rovnan ing. Milan, Škerlj ing. Marko, Veber Tomaž, Voljč Ignac, Volk Jože, Vrančič Bogdan, Zavec Anica in Zagar Janez

NADZORNI ODBOR:

Kristan-Mrhar Vera, Selan Ivan in Tomšič Franc

Slavljenci „Ilirije“

Tovarna kemičnih izdelkov „Ilirija“ je ob nedavni proslavi v svojih novih skladiščih izrekla priznanje nekaterim svojim sodelavcem, ki so zaposleni v tovarni že več kot 10 let. Na skromni slovesnosti, ki so se je udeležili med gosti tudi sekretar ObK ZKS ing. Slavko Jakofčič, predsednik ObO SZDL ing. Slavko

Korbar in predsednik ObSS Ivo Gorjup, so izročili Marički Jagodicevi, Mariči Luznarjevi, Majdi Sedejevi, Anici Vovkovi in Jožetu Škofu, zapetne ure kot skromna darila za njihovo delo in prizadevanja v minulih desetih letih. Čestitkam se malec pozno pridružuje tudi uredništvo našega lista!

POJASNILO

V zadnji številki našega lista pa nam jo je tiskarski škrat pošteno zagodel. Sicer pa kaj hočemo, je že tako, da moramo včasih popraviti tudi njegove sledove.

Najprej si je tiskarski škrat privoščil sestavek „Predlogi, pobude, želje in še marš kaj“, kjer je spremenil vrstni red pod odstavkom, ki govori o letni konferenci organizacije SZDL na Lavrici. Tu je namreč izpuščen stavek: „... škoda pa je bila ocenjena na nič manj kot četrtilijona dinarjev...“ — „za nov potrošniški center naj bi uporabili adaptirano zgradbo...“

Na tretji strani se v prispevku „Sobotni zapis iz občinske dvorane“, mora praviloma glasiti v tretjem stolpcu „Autoservis“ in ne

„Agroservis“, kar je v nadaljevanju pojasnjeno z združenim podjetjem, ki naj bi napravilo iz „Autoservisa“ — tovarno močnih krmil! V prvem stolpcu pa se mora pravilno glasiti — črnih zakonov in ne črnih zakolov, kot je bilo to sicer pomotoma objavljeno.

Našemu tiskarskemu škrtu, naj blagohotno oprostí tudi KZ Dobrova, kjer je pri njeni novoletni voščilnici našim občanom, storil največ, kar je le mogel. Iz sadjarskega obrata, je namreč napravil, kar madjarski obrat!

Prosimo prizadete, da nam te napake oprostijo.

OB POSLEDNJEM LANSKOLETNEM ZASEDANJU OBEH ZBOROV

NASEGA OBLO

Samoprispevek in proračun

Na zadnjem zasedanju je vzbudila pozornost misel nekega odbornika, da bi moral letošnji proračun komune vsebovati kot oprijemljivo številko pripravljenost občanov, da s prostovoljnim delom ter s samoprispevkom pomagajo reševati številne komunalne probleme na področju svojih krajevnih skupnosti.

Misel je pravzaprav samoumevna, četudi smo jo doslej zanemarjali. Samoprispevek in prostovoljne akcije pri ureditvi cesta, kanalizacije, mostov ali česar koli, kar sodi v komunalno dejavnost, v precejšnji meri razbremenjata občinska denarna sredstva. Toda ne le — razbremenjata! Storitve občanov, bogate proračun: saj je naposled prostovoljna delovna ura izračunljiva, odstotek za samoprispevek tudi in brzkone bi nas vse skupaj izračunani milijoni prijetno presenetili, če bi našli matematika, ki bi se malce zamotil s seštevanjem in množenjem.

Izračunani milijoni bi lahko prišli v plan. A, ne samo to! Njihova teža bi lahko odmerjala za posamezna področja krajevnih skupnosti višino participacije ObLO posameznim, vsekakor prizadenejšim krajevnim skupnostim in njenim prebivalcem. Naposled je povsem logično, da tistemu, ki kaže večjo mero pripravljenosti da pomaga, da žrtvuje, tudi več pripada.

O tej domnevi govore zadnji zbori volilcev. Nekje so občani le ugotavljali, koliko sredstev potrebujejo za to in ono, drugod pa so se najprej pomenili o lastnih sredstvih ter o lastni pripravljenosti za določeno delo, šele o lastni pripravljenosti za določeno delo, šele o lastni pripravljenosti za določeno delo, šele o lastni pripravljenosti za določeno delo, šele o lastni pripravljenosti za določeno delo.

Presodimo:

...neurejene ceste in slabi mostovi so povsod trn v peti. Tako v Karlovcih, kjer pa so vaščani pripravljani s prostovoljnim delom izgraditi dva betonska mostova ter urediti poti proti Plošovem, Crnemu potoku, Podkogeju in Kališčem. Potrebovali pa bi seveda še 300.000 dinarjev gotovine za nakup osnovnega gradbenega materiala.

V Velikih Laščah se lotevajo kanalizacije. Tudi tu igra pomembno „proračunsko postavko“ prostovoljno delo in samoprispevek. Obenem pa bi domačini radi čim prej uredili spomenik Primoža Trubarja in seveda zgodovinsko znamenitost Turjaški grad s starimi grobnicami.

Tam v Horjalu izpeljujejo vodovod. Domačini se na njegov račun odpovedujejo marsikateri prosti urici in marsikateremu stotaku.

Statuti delovnih organizacij v luči nove ustavne ureditve

Občinski sindikalni svet in Delavska univerza sta pripravila pred dnevi seminar o statutih delovnih organizacij v luči nove ustavne ureditve. Seminarja so se udeležili predsedniki sindikalnih podružnic, delavskih svetov in pa sekretarji gospodarskih organizacij, njim pa so se pridružili tudi vodje kadrovske-socialnih služb. Udeležencem so posredovali nekatere osnovne misli ob razpravi in sprejemu statutih delovnih organizacij, asistenta Inštituta za javno upravo in delovna razmerja ljubljanske Pravne fakultete Slobodan Rakočević, univerzitetni

Novoletni živ - žav med našimi najmlajšimi

Novoletno praznovanje in priprave nanj so razgibale vse pionirske odrede in društva. Tehnični krožki so pripravljali predmete za okrasitve razredov, hodnikov in pročelja šol. Prav posebno lepo je bila okrašena šola na Viču, kar je zasluga pridnih likovnikov, kakor tudi celotnega kolektiva. Praznično vzdušje pa so ustvarili z okrašenimi jelkami pred vaškim centrom tudi na Igu in v Velikih Laščah. Praznovanja so bila po razredih ali v manjših šolah skupno za ves pionirski odred. Programi v vzgojno-varstvenih zavodih so se odvijali ves teden. Tako so k tem predstavam otroških filmov, lutkovnim prireditvam ali pravljičnim

Toda ob vsej tej njihovi prizadevnosti je nemara razumevanje tamkajšnjih gospodarskih organizacij precej medlo.

Primerov je dovolj! Njihova vsebina je pravzaprav narekovala misel odborniku, da so prizadevanja občanov, predvsem pa njihova pripravljenost, lahko sestavni del letnega občinskega proračuna za razne komunalne storitve, hkrati pa barometer pri razdeljevanju sredstev, ki so glede na številne potrebe iz leta v leto skromnejša.

Na koncu: sklep obeh zborov ObLO je, da ustrezne službe zbero v najkrajšem času želje

Na svojem zadnjem zasedanju sta oba zbora ObLO odobrila gradnjo novega poštnega poslopja ob Tržaški cesti. Poslopje bo dograjeno do prihodnjega leta, podjetje za PTT pa ga bo opremilo s potrebnimi mehanizmi in telefonskimi napravami do pomladi leta 1965. Z novim poštnim poslopjem in z novim telefonskim središčem, bo v naši občini enkrat za vselej razvozljan tovrstni prometni voz.

Vsakodnevno povpraševanje številnih telefonskih naročnikov, ki bi se radi vključili v dosedanjo telefonsko mrežo, že precej časa terja izpopolnitev in modernizacijo sedanjega telefonskega sistema. Na področju našega mesta sta le dve lokalni telefonski centrali: Ljubljana I. v poslopju glavne pošte z zmogljivostjo 3900 priključkov in Ljubljana II. v Čigaletovi ulici z zmogljivostjo 4100 priključkov. Naročniki našega območja so priključeni na ti dve centrali, ki jim posreduje razgovore z ostalimi naročniki.

Takšen sistem telefonske zveze je dokaj drag. Zahteva namreč polaganje kablov vse od novozgrajenih poslopjij tja do telefonskih central. Dosti bolj ekonomična je gradnja manjših avtomatskih central na določenih območjih. Te centrale so vezane na glavni centrali, katerima posredujejo zvezo s telefonskimi naročniki.

Obenem pa takšen sistem izgradnje telefonije, koristi podzemne vezi, ki so neprimerno trpežnejše od zračnih linij. Podzemnemu kablu ne škoduje vreme, temperaturne spremembe,

asistent Aleksander Radovan, podpredsednik OSS Lojze Erbežnik, podpredsednik ObLO Edo Klanšek in dr. Janez Jež. Seminar se je dotaknil tudi vprašanja vloge sindikatov pri reševanju aktualnih gospodarskih problemov ter vloge sindikalnih podružnic v delovnih kolektivih z nastajajočimi spremembami v organizaciji in sistemu upravljanja na področju socialnega zavarovanja, s posebnim poudarkom na bližnje naloge zdravstvene službe z novimi reformiranimi oblikami socialnega zavarovanja.

uram povabili tudi otroke, ki sicer niso resni gojenci ustanov. S programi, ki so jih pripravili sami gojenci pa so razveselili kolektive gospodarskih organizacij. Posebno svečano je bilo v času, ko je te ustanove obiskal Dedek Mraz s svojim spremstvom.

Poleg pionirskih odredov in vzgojno-varstvenih ustanov so tudi nekatera društva prijateljev mladine, skupno z ostalimi organizacijami pripravila praznovanje za najmlajše. Lepa praznovanja so bila v Kozariji, Rožni dolini, Velikih Laščah, Polhovem Gradcu, Škofljici, na Lavrici in na Igu.

V Tobačni tovarni so priredili zanimiv seminar o delavskem samoupravljanju — O njem smo poročali že v eni izmed zadnjih izdaj našega lista

in potrebe posameznih krajevnih skupnosti, natančnejše rezultate zborov volilcev, morebitne lastne participacije krajevnih skupnosti

ter da na eni izmed svojih letošnjih zasedanjih odloči, komu, zakaj in v kolikšni višini naj bi bila letos dodeljena denarna sredstva.

Zakoličeno poštno poslopje

morebitne okvare zgolj fizičnega značaja, hkrati pa so podzemni večžilni kabli izredno dobra telefonska zveza, saj se lahko po eni sami žici takšnega kabla vrši naenkrat 400 pogovorov v obe smeri.

Novo poštno poslopje ob Tržaški cesti z avtomatsko telefonsko centralo bo zajelo področje Trnovega, Kolezije (južno od Gradašči-ce), predel med Groharjevo, Tržaško vse do inštitutov, področje Viča, Brda, Kozarij in

Rožne doline. Začetna zmogljivost centrala bo 1000 priključkov, v končni fazi izgradnje pa 3200, kar bo vsekakor zadostovalo za nekaj desetletij.

Občinski ljudski odbor bo po predlogu Podjetja za PTT, prispeval 10% potrebnih sredstev za gradnjo poslopja. Zamotane telefonske naprave pa bo montiralo Podjetje za PTT. Brzkone bo veljala gradnja poslopja 60 milijonov dinarjev, celotna mehanizacija pa blizu pol milijarde dinarjev.

Razumljivo, novo poštno poslopje bo imelo poleg telefonske še vse ostale poštne službe: pisemsko, telegrafsko, paketno, tako da v skorajšnji prihodnosti ne bo treba prebivalcem viškega področja „za vsako znamko“ v mesto.

NA JAVNIH TRIBUNAH NAŠIH OBČANOV

Pomankljive razprave o problemih, ki terjajo širše sodelovanje državljanov

Zbori volilcev, ki so bili zaključeni prejšnji mesec, so pokazali, da so bile po nekaterih krajih, razprave okrog najbolj perečih in aktualnih vprašanj, zelo pomankljive. Pokazalo se je tudi, da so bili dnevi redi nekaterih zborov, preobširni, zato zbori niso v zadostni meri obravnavali osnovnih načel osnutka občinskega statuta, pa tudi realizacije devetmesečnih planskih obveznosti, ki sta sicer sodili med osrednje točki na vseh tribunah naših občanov. Veliko je bilo pomankljivega, sicer pa si raje oglejmo, kako se tekle razprave o vsem, o čemer so spregovorili ljudje na teh najširših javnih tribunah.

Opalkovo

Ljudje so popravili poti med Podulako in Prhajevo in še naprej proti Brankovim in Ulaki, kar so še v delu. Letos mislijo še na marsikaj drugega. Popraviti bi kazalo tudi poti od Čebč do Hrustovega in od Podsmreke do Ulake, pozabiti pa ne bi bilo treba še na cesto proti Adamovem, ki ji je čas že prav pošteno vtisnil svoj pečat.

Pijava gorica

Ljudje pogrešajo že dalj časa trgovino, ki jo je svoj čas imela kmetijska zadruga. Predlagali so, da bi odprli trgovino, ki naj bi vsaj dvakrat ali trikrat na teden, prodajala osnovne prehranske in gospodinjke potrebščine. Tudi člani lovske družine bi z malce večjo resnostjo in družbeno odgovornostjo, spremljali škodo po divjadi, saj so kmetovalci ponekod že zaradi njihove brezobzirnosti, izgubili že vsako najmanjše upanje.

Na Rašici

Urediti bi kazalo, dovoze prek glavne ceste in naselja in odstraniti gradbeni material, ki je ostal na njivah in travnikih. Za letos imajo za zvrhan koš dela. Popraviti bodo namreč 40 km krajevnih cest in poti ter kana-

lizacijo, ki je bila pokvarjena pri gradnji cestne magistrale prek Rašice. Pred Trubarjevim spomenikom in v bližini obeh mostov, bi radi uredili cestno razsvetljavo, seveda pa še vedno nimajo vsaj najmanjših sredstev, s katerimi bi lahko krili vsa dela.

Turjak

Zborovalci so menili, da bo treba čimprej urediti pokopališče z grobnico turjaških grofov, za kar pa bi se lahko pozanimal pri svojem delu tudi Zavod za spomeniško varstvo. Morda ne bi bilo napak, če bi imeli na Turjaku tudi stalno telefonsko povezavo, letos pa se bo treba z vso resnostjo lotiti tudi ureditve dovozov in cestnih priključkov na Mali Osolnik, Loporje, k osnovni šoli in na Mali Ločnik.

Golo

Vaščani kaj radi sodelujejo pri skupnih akcijah in tako so sami lanski s 858 prostovoljnimi delovnimi urami v vrednosti nad 60.000 dinarjev, uredili in popravili nekaj kilometrov krajevnih cest in poti, v bližnji prihodnosti pa se bodo lotili še popravila gasilskega doma in v njem uredili dvorano za družbeno in kulturno življenje. Popraviti pa bo treba vrh vsega tudi vodnjak.

Nadaljevanje na 4. strani

Pomankljive razprave o problemih, ki terjajo širše sodelovanje državljanov

Nadaljevanje s 3. strani

Na Dobrovi...

Dokončati bo treba z gradnjo in ureditvijo šole, ustanoviti pa bo treba slej ko prej tudi otroški vrtec, ki je tu več kot potreben. Raz-

pravljali so še o obrtnih uslugah in potrebi po organizaciji obrtnih servisov ali njim podobnih delavnic. Precej je bilo govora o preživnini kmetov, ki oddajajo zemljo zadrugi, sami pa so za delo nesposobni in si iščejo virov za svoje življenje. Pospešiti bi veljalo čimprej še izdelavo urbanističnega načrta.

Žaga v Kozarjih je, čeprav živi v novih prostorih šele tretje leto, dosegla pri svojem delu lepe proizvodne uspehe

Ljubljanski festival — letne igre

POMENEK S KULTURNIM DELAVCEM STANISLAVOM ŽBOGARJEM

Na našem koncu živi možak, široko šegavo podtkan, ki je prelomil mnoge viharje, gradil in podiral in ki je podal zamisel za morda najkvalitetnejše kulturne prireditve našega časa na Slovenskem.

Poiskali smo ga, naj bi nam o tem kaj povedal.

— Vemo, da ste bili idejni pobudnik „Ljubljanskega festivala“ in da ste v začetku pri njem sodelovali. Kaj mislite o njem sedaj ob njegovi desetletnici?

— Ker je to nekak moj duhovni otrok, mi je sem pa tja večasih žal, da tudi danes nisem več zraven. Tedaj nas je bilo nekaj idealistov: Šubic, Brumen, Sešek, Klančar, Vatovec in jaz; pa da ne pozabim nenadomestljivega „tehnika“ Kumarja. Po zaključku prvega ljubljanskega turističnega tedna, nas je tedaj uspeh podčeval, da bi se mi ljubljanci še kako boljše izkazali, kajti tradicija tednov se nam ni več zdela primerna. Idejne zasnove teh prireditev sem bil razložil v nekaj člankih v „Naših razgledih“. Te sem utemeljeval z evropskimi izkušnjami Bayretha, Salzburga in Dubrovnika, kajti tedaj Split še ni prihajal v poštev za zasnovo neke popolnejše prireditve, Zdi se mi, da sem v nekaj mislih strnil zamisel pomembnosti prav ljubljanskega festivala.

— Kako se po vašem mnenju sedaj to razvija?

— Neki naš znamenit gledališčnik je nedavno dejal, da se je „bog salamensko zadiskutiral“, ko je ustvarjal kamelo. Ima zelo visoko nojevo glavo, ki naj bi gledala po vsem svetu; nogi ji je posodila štorclja, ki štorcljasto počasi rine naprej, trup je pa po kozi. Torej: če ni enovitega stremljenja in ustrezne denarne podlage, še tako visok razgled ne more pripomoči, da bi se kaj več doseglo.

— Kaj mislite, da bi bilo treba napraviti?

— Zamisel festivala je enkratna. Le-ta bi lahko odločno vplivala na eno najpomembnejših afirmacij slovenske kulture. Nikakor to ne

more biti bienale, to je tekmovanje ali revija nekih umetniških zvrsti, kar se je tako imenitno posrečilo grafiki. Mi smo vse premajhni, da bi se na našem odru druga za drugo vrstile Ulianova, Fontain, Charat in druge. Za nas je tudi naš Cangalović že skoro preza-poslen. Mislim torej, da ne moremo biti Aayreuth, ki uprizarja skoraj izključno le Wagnerja. S tem sem dejal dovolj, kar se tiče opere in baleta.

Muhasto vreme in pomanjkanje velike gledališke dvorane nam narekujeja, drugačne načrte, če mislimo samo na nas. Spričo gostinskih zmogljivosti, ki se klavrno zboljšujejo, bi pa tudi bili lahko malo drznejši. Spored naj bi zamenjal reprezentativne operne, dramske, baletske in folklorne predstave prepletene z musicali, ki so pogodu mladini in v katerih je toliko vedrega. Tudi kaka varijetetska stvaritev, ki ne pači okusa, kakor je bil na primer Kitajski cirkus, bi se lahko uvrstila. To ni nikak „pele-mele“, kakor je bilo slišati, ampak je lahko tudi strogo estetska zasnova, torej stil, če prav zajema razne zvrsti iz raznih dob. Je pač festivalni stil kot na primer salzburski. Njegov spored obsega komorno glasbo, velike opere in simfonične orkestre ter vsaj eno dramsko delo, na primer Slehernika, ki ga igrajo že desetletja v tradicionalni Reinhardovi režiji. Zakaž ne bi mi podobno uprizarjali vsako leto poleg drugega še nekaj iz naše zgodovine, recimo „Tugomerja“, „Veliko puntarijo“ in podobno. Saj to bi bilo še kako primerno za našo doraščajočo mladino, zanimalo bi pa gotovo tudi tuje turiste.

— Ali ne terja to tudi velikih finančnih sredstev?

Vrzdeneč

Na zboru volivcev so sklenili, da bodo popravili cesto do Kisovnika in Sujice, kanalizacijo, pokopališče, skrbeli pa bodo tudi za dostojno ureditev spomenikov in obeležij iz NOB in slednjič uredili odtok in cesto v Zažarju.

Črni vrh

Uspehov je bilo lani, vsaj če primerjamo njihova prizadevanja z doseženimi uspehi, kar precej. S prostovoljnim delom so dogradili električno napeljavo, k čemur je treba pripisati še zgraditev ceste do pokopališča. Za leto pa imajo v načrtu kar precej nalog. Tako bodo uredili pet krajevnih cest v dolžini 14 kilometrov, za kar bodo vaščani prispevali 290 m³ lesa in pri vseh akcijah sodelovali s prostovoljnimi delom. Črni vrh ima ugodne pogoje za razvoj turizma, zato ne bi bilo odveč, če bi uredili primeren gostinski lokal in speljali še cesto v Poljansko dolino.

Mohorje

Z lastnimi sredstvi so si nabavili televizijski aparat v vrednosti prek 235.000 din. Ker pa žal, nimajo primerne prostora, za družabno izživljanje, so sklenili, da bodo zbrali nekaj denarja in uredili v kletnih prostorih osnovne šole, dvorano, ki bo služila izključno razvedrilu vaščanov. Kolikšno prizadevanje so pokazali vaščani v tem kraju, priča le ugotovitev, da so za gradnjo ceste od Predgozda do Mohorja, zbrali od predvidenih 800.000 din, sami že nič manj, kot pol milijona sredstev. Pozimi bi radi dobili tudi plug za oranje snega, tako, da bi ves zimski čas skozi Mohorje lahko pluzili cesto.

Salomonska rešitev

Samo Skofeljčani se lahko pohvalimo, da imamo „prostor za vse“. To pa vendar ni tako preprosto, kot bi si morda kdo mislil. Seveda tudi ni tako preprosto imeti zgradbo v središču kraja, zgradbo, ki je že bila na seznamu, da se umakne in prepusti prostor važnejšemu objektu. Toda sreča spremlja dobre in nam je ostala naša „dobra znanka“. Domačini so jo krestili kar za „Menzo“, obiskovalce Skofljice pa privablja tabla z napisom — „Gostišče na starem klanecu“. Pa nikar ne mislite, da je ta tabla edina. So še druge, na primer „Splošna ambulanta“, pa „Krajevni urad“, ki so prav priljubljen cilj rokobornim sposobnostim mladih vročekrvnežev. Pa ne samo ti, tudi starejši vinsko navdahnjeni, kot vselej, kaj radi preizkušajo tod svoje moči. Pa naj še kdo reče, da na Skofljici ni zanimanja za šport.

S tem pa seveda še nismo izčrpali vsega. Pritličje je sicer že za nami. Prvo nadstropje, škoda, da jih ni več, sem bi lahko premestili pošto, morda pa celo šolo, saj postaja prav zadnji čas kaj ozka ali pa bi za spremembo, navkljub vsemu napravili celo samopostrežno trgovino. Vendar pa smo že pred vrati, kjer beremo — „Otroška posvetovalnica“, ki pa je odprta le ob četrkih in to kar dvakrat na mesec. Isto velja za sobo množičnih organizacij oziroma knjižnico KUD-a, ki je odprta samo ob ponedeljkih popoldne. V oči te zabode tudi nabiralnik sporočil za umetno osemenjevanje krav. Še sreča, da je nabiralnik v prvem nadstropju, sicer bi že zdavnaj romal naznano-kam.

Edina škoda, da posvetovalnica in knjižnica nista odprti isti dan, recimo, v sredo popoldne, ko je namreč odprt tudi krajevni urad in ambulanta. Tako bi ljudje opravili vse v enem mahu. Pot, ki ne bi veljala mnogo, bila bi pa sila koristna.

Tako je. To je pa naša hiša, ki služi vsemu in vsakomur. Pa recite, če nismo iznajdljivi. Morda bi nam zavidali celo, kje drugod, kjer hranijo sila redke krajevne zanimivosti, kot jo imamo Skofeljčani! Kdaj pa bomo le prilezli na zeleno vejo, še ne vemo, upamo, pa, da kaj kmalu, saj bi s tako zanimivostjo uspeli priti celo med tiste, ki bi jih kdaj koli morda pri nas le Skofeljčani, kaj kmalu utegnili zavarovati celo Zavod za spomeniško varstvo. Vseeno pa bi si želeli, da bi tej „znamenitosti“, ki jo imamo, odbila zadnja ura... Za zdaj pa je resnici na ljubo, le tako in nič drugače.

I. H.

Pa smo spet prišli na svoj račun!

NAŠI KRAJI — NAŠI LJUDJE

Rožnodolski samorastniki

60-LETNICA OLEPŠEVALNE IN TURISTIČNE ORGANIZACIJE V ROŽNI DOLINI — AKTUALNA APRASANJA NASEGA ČASA: TURIZEM, URBANIZEM ITD.

Nekako pred 65 leti je bil svet pod Rožnikom še pust, dolgočasen. Zapuščeni travniki; nekaj kozolcev. To je bilo vse. Le žabje „serenade“ so odmevale v gluho barjansko noč. Na drugi strani, pod Rožnikom in Tivoljskim parkom, so bile prav redko posejane plemiške in meščanske hiše.

Usodni potres — 14. aprila 1895, je imel tudi tukaj svoje nasledke. Potresno bobnenje, ki je slovensko prestolnico malone razdejalo, je pomenilo rojstvo nove ljubljanske predmestne naselbine: Rožne doline. Potres je pognal neštete Ljubljančane-brezdomce na cesto. Zatekli so se v varnejše zavetje: v šotore v „Zvezdi“, po Tivoliju in pod Rožnikom.

V tej stiski je priskočila ljubljanskim delavcem na pomoč delavska stavbna zadruga. Staknila je nova stavbišča; med drugim tudi na prostoru ob vznožju Rožnika med Večno potjo in med železniško progo. Zlasti delavci bližnje Tobačne tovarne, pa tudi železničarji in poštarji so začeli postavljati svoje preproste, skromne domačije. Trda, kruta ledina. Sredi mlakužne doline je hreščete donel žvenket motik in lopat. Od zore do mraka, pa od mraka do dne. Ob klavrno brlečih petrolejkah. Samorastniška sila prvih Rožnodolcev se je vsesala v to rožnodolsko zemljo, dokler si je ni podredila. Težave zaradi močvirne zemlje. Res: otrok žuljavih delavskih rok, je ta Rožna dolina.

Tako je v območju tedanje občine Vič pred 65 leti čez noč zrastle nova delavska naselbina. Leta 1893 se je vzpela iz rožnodolske zemlje ob sedanji Cesti II., prva rožnodolska hišica; sezidal jo je železniški mojster Matevž Perme. V njeni okolici pa so seveda zrastle še druge hišice.

Usoda Rožne doline pa se neposredno staplja z nastankom in razvojem rožnodolske olepševalne turistične organizacije. Pred 60 leti, v februarju 1933, so ustanovili rožnodolski samorastniki svoj Olepševalni odbor. Prvi poskus za krepitev rožnodolske skupnosti. Drugi koskus leta 1935: Olepševalno društvo. Nadaljnja dopolnitev 1935: Olepševalno in podporno društvo, ki zajema v svoj program tudi socialne sestavine. Leta 1953: Olepševalno in turistično društvo: tokovi sodobnega turizma so pljuskali tudi v Rožno dolino.

Rojstvo Olepševalnega odbora pred 60 leti pomeni preizkus složnosti rožnodolskih samorastnikov. Prestali so ga. Olepševalni odbor predstavlja namreč prelomnico v nadaljnjem razvoju Rožne doline. Koristno je povezal Rožnodolce. Pomagal jim je oblikovati novo podobo Rožne doline. Ta pomoč je bila krvavo potrebna, zlasti če pomislimo, da so bili njeni prvi naseljenci (1898—1903) prepuščeni samim sebi. Usodi samorastništva. Ob prvih korakih olepševalne, turistične organizacije pa povzemamo prizadevanja, ki opozarjajo na pobude socialnega značaja; na tradicijo olepševalnih akcij in rožnodolskih sejmov, ki jih je bilo menda enajst; na turistično vzgojo ter skrb, oblikovati in ohranjati neko značilno urbanistično podobo Rožne doline s poudarkom preprostosti, domačnosti, prijavnosti. Temu se je pridružila zadnja leta posebna zavzetost za uspešen izletniški, rekreacijski turizem in za propagando (izdelava 120 barvnih diapozitivov o Rožni dolini).

Izhodiščna misel te trdožive ustvarjalne prizadevanosti: po zgledu prvih Rožnodolcev oblikovati estetsko podobo vzorno urejenega, zaključnega naselja, ki naj pomaga s prijazno zunanostjo in vabljivo domačnostjo krepiti turistični sloves Rožne doline ter rožniškega izletnega, rekreacijskega območja.

Seveda je treba pri tem presojati razne zgodovinske znamenitosti tudi po pomenu, ki ga imajo za veljavo in popularizacijo Rožne doline. Na primer zgodovinska pomembnost vile na Večni poti 3, kjer je bila 27. aprila 1941 ustanovljena Osvobodilna fronta Slovenije; nadalje bunker, kjer je delal tov. Kvard Kardelj; spomenik padlim borcem ob vstopu v Rožno dolino; Kikljev spomenik ter spomenik padlim borcem in aktivistom ob križišču Ceste II.

Olepševalna, turistična organizacija v Rožni dolini je ob svoji 60-letnici postavljena pred vrsto nalog, ki jih je nanizal naš čas. Med tem se je, seveda, urbanistična podoba Rožne doline precej spremenila. Dopolnjujejo jo pa sestavine sodobnih smotrnih stavnih potreb. Sredi prvobitnih rožnodolskih hišic so posajeni stavbni bloki; v ozadju kakor živa prizoriščna scena Inštitut za gozdno in lesno gospodar-

Upravni odbor Olepševalnega društva leta 1928

stvo Slovenije; ob stiku s Cesto na Rožnik obsežno Studentovsko naselje z blokovnimi gradnjami in stolpnico. Kdo bi bil ob porajanju tega naselja pomislil na to, da bo prav ta stavbni kompleks, zlasti v turističnih sezonskih mesecih, pomagal izdatno mašiti občutne razpoke pomanjkljivih ljubljanskih hotelskih in prenočitvenih kapacitet. Prav to naselje je zadnja leta izdatno obrepilo turistično veljavo Rožne doline ter znatno pripomoglo k njeni popularizaciji po vsej Evropi (med drugim prenočujejo tukaj tudi inozemski umetniški ansambli, ki se v prijaznem, zdravem okolju imenitno počutijo).

Razen tega je zapisala Rožna dolina v letu 1952 važno pridobitev. S samopostrežno trgovino je dobila ne le svoj preskrbovalni, ampak tudi svoj urbanistični in družbeni center. V sicer mali, toda intimni kavarnici se zbirajo rožnodolski prijatelji in znanci. Obžalujemo, da ni bilo mogoče zagotoviti primerne prostora za društvene sestanke ter občne zbornice. Sedanji prostori v Levčevi ulici ne ustrezajo povsem. Preveč obrobna lega je neprimerna za prebivalce z drugega oboda Rožne doline, zlasti še, če se potapljam v nalih ali v megli.

Najstarejša hiša v Rožni dolini na Cesti II.

Zaključek: iz nekdanjega bornega predmestja se je razvila Rožna dolina v pravo mesto, ki je glede na nadaljnje strnjene gradnje ob njegovem barjanskem obodu znatno primaknjena mestnemu središču. Tudi v struk-

turi prebivalstva so nastale spremembe. Vstrie z delavskim, uslužbenskim in upokojenskim življenjem (delavke in delavci Tobačne tovarne) se je zadnja leta izredno razmahnil tudi študentovski, ki se je krepko zasedel v Studentovskem naselju.

Osrednje aktualno turistično vprašanje, ki se srečujemo z njim ob 60-letnici prve olepševalne in turistične organizacije v Rožni dolini (in tudi v Ljubljani!), je oblikovanje rožniško-podrožniškega sprehodnega rekreacijskega območja. Rožnik s Cankarjevimi vrhom sodi med najbolj obiskana središča šolskega turizma. Dobre gostinske usluge; med njimi

za ustanovo republiškega pomena, ki jo je treba še nadalje razvijati. Za turistično opremo v tej zvezi pa naj bi oskrbelo OTD Rožna dolina, ki je pred leti že zagotovilo opozorilne table.

Tretjič: ceste. Ze vrsto let razpravljamo o njih. Nikamor naprej. Dvojna enačica: ali enotno zasnovati rožnodolsko cestno mrežo z ustrežno širino posameznih cest ali pa, da se odločimo za zelenice. Le-te bi lahko vtisnile Rožni dolini značilno, prijetno zunanjo podobo ter jo poživile.

Četrtoč: avtobusni promet. Z določenimi točkami Rožne doline se nam ne izplača na Tržaško cesto do trolejbusnega postajališča. Pa še utrudljivo čakanje. Prej jo primahamo v mestno središče. Ze nekaj let razpravljamo zaradi tega o uvedbi krožnega avtobusnega prometa Evropa — Rožna dolina — Trnovo — Evropa. Vsaj vsake pol ure, ob jutranjih, popoldanskih in večernih konicah, morebiti vsake četrte ure. S tem bi bilo ustrezno nedvomni potrebi; hkrati pa bi bil razbremenjen občutno preobremenjeni prevozni park na Tržaški cesti. Ta vprašanja bi lahko obravnavali tudi na zborih volivcev.

O tem in o drugem bi lahko razmišljali Rožnodolci. To velja zlasti za Olepševalno turistično društvo Rožna dolina, ki ima ob 60-letnici olepševalne turistične tradicije lepo možnost, da uvrsti te in druge aktualnosti v svoj jubilejni delovni program. Razen tega naj bi bilo v ospredju jubilejne programske pozornosti prizadevanje, ki naj še bolj razvija rožnodolske tradicije olepševanja, turistične vzgoje in izletništva.

Rožno dolino želimo še bolj polepšati in pomladiti. Zato jim moramo še in še posvečati svojo pozornost in ljubezen. Se mikavnejša naj bo. S tem poudarkom naj bi bilo predahnjeno programsko turistično urbanistično geslo ob 65-letnici Rožne doline ter ob 60-letnici njene olepševalne in turistične tradicije, ki ji dolgujemo primerno počastitev.

Dr. Fran Vatevec

PRISRČNA PROSLAVA NA IGU

Društvo rezervnih oficirjev in podoficirjev na Igu je konec prejšnjega meseca proslavilo dan Jugoslovanske ljudske armade. V bogatem programu so sodelovali dijaki osemletke na Igu, ki so odprli proslavo s petjem državne himne. Vrstile so se partizanske in narodne pesmi, ki jih je pel tudi tukajšnji pevski zbor.

Tov. Mazi, star partizanski borec, obkrožen s pionirji in mladinci je v svojem govoru orisal nastanek JLA, njen pomen v vsakdanjem življenju, čuvarja pridobitev iz časov NOB in kot činitelja za očuvanje miru na svetu.

V nadaljevanju programa proslave pa so predvajali filma „Dolina miru“ in „Slavica“.

Med predvajanjem filma „Dolina miru“ je član odbora ZROP-a Ig poudaril važnost in plemenitost potovanja predsednika Tita po Indiji, Burmi in Egiptu in pred kratkim v Sovjetsko zvezo za utrditev prijateljskega sodelovanja s temi državami. Grajal je početje ustaških zločincev v Zahodni Nemčiji, nam našim predstavništvom in partizanskim borcem Momčilom Popovićem. Prebral je protestno resolucijo, ki jo pošiljajo rezervni oficirji in podoficirji, skupno z zbranimi prebivalci Iga in okolice: Državnemu sekretariatu za zunanje zadeve v Beogradu. V njej zahtevajo najostrejšje ukrepe za kaznovanje zločincev in organizatorjev napada na naše predstavništvo in umora borca in narodnega heroja Momčila Popovića.

za razmah šolskega turizma, ki ima od tod svojo usmeritev na Rožnik. S smotrno propagando po turistični plati bi bile mogoče živahnije pobude. Seveda tudi živalski vrt ni stvar občine Ljubljana-Vič-Rudnik. Tukaj gre

NAŠI RAZGOVORI

Rudniški dren — France Dobovšek

Nikar ne mislite, da ste videli Rudnik, če niste videli Franceta Dobovška. Osmi križ nosi na hrbtu, pa je še vedno grča. In pa še kakšna. Rdečeličen je in vedno nasmejan. Niti ta preklemski mraz ga ni spravil ob dobro voljo. Hodi počasi, preudarno, vendar zelo marljivo, kakor mravlja. Dve leti je že vdovec. In to v pravem pomenu besede. Sam hodi na trg in tudi kuha si sam.

Srečal sem ga, ko jo je mahal iz „Londona“ (stran z zadrego. Naselju v

Rudniku pravijo domačini „London“), proti mestu. V zimskem plašču in s polhovko na glavi. Pozdravil sem ga in mu povedal svojo željo. Prisrčno se je

Kozerija

V Uvelem logu so se pa izkazali

Zadnjič sem na neki seji srečal sošolca Oportunomira. Bil sem resnično začuden, ko sem ga ugledal med samimi mladinskimi aktivisti, tem bolj zato, ker sem se spomnil, da se v šoli ni lotil nobenega dela, ki je še tako malo dišalo po mladinski organizaciji. Oportunomir je bil tedaj mladenič, ki se je na tako delo poživljal. Za eno samo karto za kino bi prodal mladinske organizacije vsega sveta.

„Ja, kaj pa ti tukaj?“ sem ga vprašal.

„Mar ne veš,“ me je z narejeno užaljenostjo premeril od glave do nog, „da sem predsednik mladine v Uvelem logu?“

„Ne,“ sem še bolj začuden kot prej, odgovoril.

„Seveda, saj ti tako nisi nikoli na tekočem!“ se je ponorčeval iz mojega, res pomankljivega znanja.

„No, bodi tako dober, pa mi povej, kako ti je uspel ta podvig?“ sem poizvedoval naprej. Iz žepa je potegnil cigarete in si eno prižgal.

„To je dolga štorija,“ je rekel in blago puhal dim, „no pa jo bom poskusil, kolikor mogoče skrajšati. V našem klubskem prostoru se je vedno gnetlo mladincev najrazličnejših let. Nekateri so igrali nogomet, drugi namizni tenis, tretji pa so zopet gledali televizijski

nasmejal in dejal, naj kar vprašam.

„Skoraj osemdeset jih že imate, pa zgledate kot mlad ženin. Kako vam je uspelo ohraniti ta mladostni videz,“

Nekak ponos je seval iz njegovih oči, ko je rekel počasi, tuhtajoč vsako besedo: „Mnogo sem delal v mladih letih. Pa po malem pil. Vendar ne vsake brozge, ki mi je prišla pred usta. Vsa leta mi je dolensjska črnina najbolj pri sreč.“

„Vdovec ste? Nameravate spet zadržati v zakonski stan?“

„Ne, ne! Poročiti že ne. Vzel pa bi starejšo žensko, da bi mi gospodinjila. Sam sem se namreč gospodinjskih poslov v teh letih že pošteno naveličal.“

„Morda kaj pogrešate?“

„Najbolj družbo, mojih let. Pa tudi petja pogrešam. Ugajajo mi naše narodne pesmi.“

„Česa si najbolj želite za rojstni dan?“

„Pravzaprav ničesar. Samo, da bi se mi zdravje ne poslabšalo!“

„Berete naš časopis?“

„Ne. Do sedaj sem prav malo slisal zanj. Od sedaj dalje pa bom vedno segal po njem!“

Zahvalil sem se mu za potrpežljivost in ga povabil naj se kaj oglasi v našem uredništvu. Zatrčno mi je obljubil, potem pa sva se razšla.

Gozdni plantažni nasadi tudi na Barju

Naše bralce bi radi seznanili z načinom gojitve gozdov, ki je zadnja leta v gozdarstvu zelo priročen in o katerem se zadnji čas kar veliko piše in govori. Poraba lesa, namreč pri nas tako naglo narašča, da je sedanji način gozdne proizvodnje, ne more več dohajati. To se dogaja po vojni tudi v drugih deželah. Zato je naša oblast, na predlog gozdarskih strokovnjakov, že leta 1957 vnesla v petletni načrt gozdarstva in lesne industrije povečanje gozdne proizvodnje z osnovanjem tako imenovanih plantaž. To so večje površine zemljišč, na katerih se sadijo sadike v določenih razdaljah,

kakor to zahtevajo posamezne vrste hitro rastočih vrst gozdnega drevja listavcev in pa iglavcev. Proizvodnja lesa na gozdnih plantažah naj bi bila v Jugoslaviji po dvajsetih letih približno enaka proizvodnji prirodnih gozdov. Sedanja letna proizvodnja oziroma letni posek znaša okrog 19 milijonov m³ lesa. Z intenzivnim načinom gospodarjenja v gozdovih prirodnega tipa in z dodatnimi plantažnimi nasadi s hitro rastočimi vrstami gozdnega drevja bomo povečali sedanjo lesno zalogo na 1 ha in s tem vsekakor boljše in kvalitetnejšo proizvodnjo lesa. Tako je predvideno povečanje poseka v 20-letnem obdobju od sedanjih 19 milijonov na okrog 40 milijonov m³ lesa v vsej Jugoslaviji.

V naši občini bi morale kmetijske zadruge, v prvi vrsti osnovati okoli 250 ha plantaž, na barjanskem svetu.

Zbornica za kmetijstvo in gozdarstvo okraja Ljubljana je lani arondirala večje po-

vršine barjanskih zemljišč. Biro za gozdarsko načrtovanje, ki je v sestavu omenjene zbornice, je izdelal načrt za osnovanje plantaž na površini 62 ha v Lanišču, pod Gumniščem, ob cesti, ki pelje od Skofljice proti Pijavi gorici. Kmetijska zadruga „Mokerc“ na Igu se je sicer lotila priprave zemljišč in je lansko jesen s traktorjem zorala nad 50 ha teh arondiranih površin.

Lansko pomlad je Gozdno gospodarstvo Ljubljane prevzelo izvedbo zasnovane plantaže, naj zahteva ta naloga organizirano akcijo. Treba je bilo v razmeroma kratkem času zasaditi preko 220.000 sadik v večjo skupino delavcev. Glede na to, da je tudi v času gozdarstvih del težko zbrati večjo skupino izurjenih delavcev za pogozdovanje, se je direkcija

Gozdnega gospodarstva odločila, da za to akcijo uporabi skupino 55 delavcev, ki so sicer zaposleni na gradnji gozdnih cest. Ta skupina pod vodstvom predelavca Ivana Vidakovića, je hitro obvladala tehniko sajenja in premagala vse ovire, čeprav so delavci bolehalo zaradi neugodnih vremenskih razmer.

Plantažo so začeli zasajevati v prvih dneh aprila in so predvideno površino zasadili do 4. maja. Tako so v enem mesecu posadili vseh 220.000 sadik, od katerih je bilo okoli 180.000 jelše, 1000 bele vrbe, drugo pa smreke in zelenega bora. Čisti nasad smreke je bil posajen pod telefonskimi drogovi in elektro vodi z obhodnjo 9 let s tem, da se po devetih letih posekajo smrekice kot „novoletne jelke“. Na jugovzhodnem delu plantaže pa je bil osnovan mešan nasad zelenega bora in smreke.

Opazovali smo plantažni nasad, kako se razvija čez poletje. Talno vodo v jarkih je bilo videti skozi vse leto. Ko smo se peljali iz Skofljice proti Pijavi gorici smo videli lepo ozelenelo plantažo, ki je dajala temu kraju popolnoma drugo sliko. To je pomenilo, da so se sadike dobro prijete, čeprav so bile 2. maja precej „ožgane“ od slane.

V začetku avgusta smo lahko občudovali mlade kulture; sadike so dosegle v ugodnejših predelih prirast 1,4 metra. Mlada drevesa, ki so začela delati kot črpalke in vsrkavati hrano iz globokih brazd na talni vodi, so tako rekoč izsušila zamočvirjen svet.

Zasnovana plantaža je uspela in je do jeseni postala prava zelenica. Gozdarski strokovnjaki iz ostalih republik so se zanimali za razvoj te plantaže in so jo v začetku jeseni tudi obiskali. To je prvi veliki plantažni nasad hitro rastočih vrst gozdnega drevja, ki so ga zasnovali gozdarski strokovnjaki na barjanskem svetu.

Za jesensko saditev je Gozdno gospodarstvo v Ljubljani nabavilo še 50.000 sadik jelše. Neugodno vreme, zgodnji sneg in mraz pa s oonemogčili izvršitev saditve sadik in je skupina delavcev, morala delo prekiniti in okrog 30.000 sadik zakopati za prezimovanje, nakar bodo spomladi saditev nadaljevali.

In kaj lahko pričakujemo od tega plantažnega nasada, za katerega je bilo vloženo nekaj milijonov dinarjev in več? Po prvih letih bo dajal 4-krat večji pridelek kot pose- danjega letnega pridelka na teh neproduktivnih tleh. Na 1 ha bo 500–600 m³ lesa, kar pomeni izredno velik prirastek. Razen tega bo

nasad ugodno vplival na vodni režim na vsem barjanskem in sosednjem predelu. Odtekalo bo polovico manj vode, ker bo drevje delovalo kot vodne črpalke.

Seveda pa bo treba skrbeti še za nadaljnjo vzgojo tudi drugih nasadov ter skrbeti za njihovo zdravstveno stanje. Razne bolezni in škodljivci se kaj radi množično pojavljajo v plantažnih nasadih. To pa bomo preprečili le s stalno strokovno kontrolo in smotrnim gospodarjenjem zlasti še s preudarno saditvijo zelenega bora v predelih, kjer sadijo jagodičevje, to je črni ribez, ki je nevaren za zeleni bor ali obratno. Na obeh rastlinah se namreč razvija ista bolezen, rje na ribezu.

Ing. Milan Simić

„NASA KOMUNA“ — glasilo Občinskega odbora SZDL Ljubljana-Vič-Rudnik — Iz- haja mesečno — Ureja uredniški odbor: Danilo Emeršič, Sergej Epih, Boris Makovec, Ivan Virnik, Darko Perovšek in Jože Jesih — Odgovorni urednik Ivan Virnik — Uredništvo in uprava: Ljubljana, Trg MDB 7, telefon št. 20-728 in 22-454 — Tekoči račun pri NB Ljubljana 600-18-608-25 — Celoletna naročnina 400 dinarjev, polletna 200 dinarjev in je plačljiva vnaprej — Tiska Tiskarna šolskih delavnic Tehniške srednje šole v Ljubljani.

Jubilej strelske družine »Rajko Skapin«

V soboto, dne 8. decembra 1952 je strelska družina »Rajko Skapin« iz Rožne doline slavila 10-letnico ustanovitve. Slavnostne seje, ki je bila v društvenih prostorih v Studentskem naselju, so se poleg članov udeležili tudi predstavniki političnih in gospodarskih organizacij in strelskih družin.

Sedanji predsednik Boris Florjančič je v svojem govoru orisal dejavnost organizacije, ki je bila ustanovljena pred 10 leti na pobudo terenske organizacije ZB NOV iz Rožne doline. Njen glavni namen je bil, da zajame v svoje vrste mladino, katero naj vzgaja na temeljih pridobitev naše NOB in ji nudi plemenito razvedrilo.

Vrste mlade strelske družine, ki si je privzela ime rožnodolskega prvoborca Rajka Skapina, so se živahno razgibale že v prvem letu, čeprav so ustanovitelji začeli tako rekoč z golimi rokami. Dobra volja in požrtvovalnost sta premagali mnoge ovire. Ze v prvem letu je strelska družina za svoje delo prejela priznanje od USS, leta 1955 pa je kot ena najboljših prejela strelsko zastavo.

V priznanje za uspešno delo je terenska organizacija ZB NOV iz Rožne doline pred nekaj leti poklonila SD »Rajko Skapin« strelski prapor, na slavnostni seji ob 10-letnici, pa je na ta prapor v imenu organizacije ZB NOV pripel spominski trak njen predsednik France Jecelj, drugi spominski trak pa je v imenu OO SZDL pripel tov. Savenc.

Na slavnostni seji je predstavnik terenske organizacije Zveze borcev NOV izročil strelcem tudi pokal, ki ga je SD »Rajko Skapin« osvojila na nedavnem tekmovanju. Predsednik strelske organizacije se je zahvalil navzočim ustanovnim članom in članom, ki so se v desetletnem obstoju organizacije najbolj izkazali. Enajst najbolj prizadevnih članov je prejelo lepa spominska darila, med njimi tudi pobudnik in prvi predsednik ter sedanji častni predsednik SD »Rajko Skapin« Janez Režek, člani od ustanovitve: Franc Lukman, Viktor Vrenjak in Valentin Piskar ter člani: Stane Galič, Stojan in Vlado Kežzar, Lado Kek, Vili Preve, Marjan Zdešar in Emanuel Thuma.

I. S.

Streli v želimljah so se že večkrat dobro odrezali

Ob barjanski svitanici

Večer lega polagoma na ta naš barjanski svet in rahle meglice ga zagrinjajo v svoj plavičasti soj. Pogled se ti ustavi ob Krimu in Kureščku, zasanjaš se v pravadne čase, ko so tod gradili mostiščarji ob bregovih Ljubljanskega jezera svoje domove na kolen in živeli od lova, ko so njih lepa dekleta nosila blešketajoče kože, da bi jim tudi današnja v svojih krznih čisto zavidala, ko so se na pohodih ustavljali Argonavti, ko so vihrale rimske legije. Tód je vodila stara vojaška in trgovska cesta čez Ljubljansko barje in Lož do Trsta. Da so imeli barje skoraj kakor za morje, priča izkopenina templja boga Neptuna.

V živ spomin pa ti še segajo časi, ki je voda spreminjala celo barje v ogromno jezero, ki se je dotikalo dolenske proge. Med redkimi hišami po »morostu«, so si pomagali s čolni, ko so včasih zaplavale tudi postelje in se je sem pa tja gugala kaka kozica ali vrč. Tedaj, pred desetletji, so še kopali šoto, ki je bila za kurivo: tlela je počasi, zelo se je kadila in slabo je grela. Iz prekopov je puhtelo, po Ljubljani pa so v dolgih čolnih vozilih iz Podpeči skale in klafre drv. Trnovski pristan je bil tisti čas še zadnja ljubljanska luka. Oba bregova, Zabjek in Trnovo, je povezoval »stari Korl«, ki je vozil čez Ljubljano. Do zapornic so si še upali ponirki, divje race in drugi močvirniki. Vsega tega pisanega rodu ni več, kajti izginilo je ločje in trstje. Malo pa je ostalo tudi še tistih, ki so uživali v tem svetu: žabarjev, ptičarjev, ribičev in čolnarjev.

Čas se je zasukal. V tistem, ki mu je sledil, so imeli prav tako razgibano življenje, le drugega kova: bilo je to prosvetno udejstvovanje, kresovi, vinske trgatve in izleti. V malih dvoranah je vrel kot v panju. Vadili so igre, pihali v trobente in ubirali glasove v poškočnice in mile pesmi. Vsako soboto ali nedeljo popoldne je bilo kaj na našem koncu. Na Golovcu je kar mrgolelo in tudi gostišče na Orlah je privabljalo.

Sedaj pa ni nič ali bore malo.

Pred desetimi leti smo še pomisljali na predstave pod vedrim nebom: na Finžgarjevega »Divjega lovca«, na Golijevo »Kulturno prireditve v Crni mlaki«. To bi moglo vzvaloviti mnogo naših občanov in bi v podnožje Golovca, ki nam je pred nosom, pritegnilo veliko ljudi iz mesta. Naša črna prst pa bi spet imela nekaj svojega, kar je imela svoj čas v življenju, ki je odmrlo. Spomnimo se na primer tombol Zveze borcev Krim in številnih predstav, ki jih je doma in v gosteh priredila nekdanja igralska družina.

Minilo je že dokaj časa, ko je naše kulturno-prosvetno društvo imelo dramski krožek, mladinski odsek, pevski zborček, mali orkester, folklorno, plesno-skupino, kajžnico in tudi s šahom ter z lutkovnim gledališčem se je poizkušalo. Torej je delovalo kar šest odsekov,

dva pa nista mogla na noge. To je bilo zares, skoraj imenitno. Iz razsula se je rešila le knjižnica, ki svoje poslanstvo prav dobro tudi opravlja. Sem pa tja nam puste oglasne deske okineh kak plakat barjancev ali kake šole, ki uprizori igro.

Sola in zdravstveni dom sta že pod streho. Pomišlja se na športni park in na ureditev Golovca, ki naj bi osveževal moči našemu delovnemu človeku. Urbanistični načrt za ta del mesta je skoraj že gotov.

Vse to so stvari, ki nas navdajajo s ponosom. Prav je, da z njimi seznanjamo občane, kajti te zadeve bodo našle pri njih svoj odmev, porajali se bodo predlogi in marsikaj bi se še pravočasno prerečevalo, da bi se lahko bolje izpeljalo.

S. Žbogar

Ljubljansko barje skozi stolelja

Ljubljansko barje se začneja že na Vrhniki, ki je bila vedno v ozki povezavi z Ljubljano.

Na »Hribu« je stalo nekdanje rimsko taborišče, čigar ostanki so vidni še danes. V Nauportu pa je imela boginja voda Aequona svoje svetišče. Na tem mestu lahko torej smatramo začetek ljubljanskega barja. Tod izvirajo vrelci podzemskih voda. Te vodé so v predzgodovinskem času tvorile veliko jezero. Na tem mestu se zdaj nahaja Ljubljansko barje. Jezero se je razprostiralo od Ljubljanskega gradu in Golovca do Iga in vse do Vrhnike, ko še ni imelo odtoka v Savo. Na obrežjih so bile najstarejše, človeške naselbine v Posavju. Ljubje so stanovali nad jezerom v lesenih kolibah, postavljenih na visokih hrastovih in drugih lesenih kolen. Zabitih v jezersko dno. Prve take gradnje so našli v Sloveniji leta 1875, jugovzhodno od barja, poleg ceste na Izanski grad blizu Studenca. Naleteli so na nad 3500 kolov, ki so bili zabiti v ilovnato močvirnato dno. Nekoliko proč od Zablate pri Notranjih gorcih pa so v plasti šote našli čoln, izdelan iz hrastovega debla in tri sekire iz jelenovega rogu. Prav tako so »šotorji«, ljudje, ki so nekdanj kopali šoto, pri kopanju jarka na barju naleteli na čolne, glinasto posodo, orodje izdelano iz kosti izumrlih živali in drugih stvari, ki so pripadale različnim dobam in segajo v mlajšo kameno dobo.

Prebivalci stavb na kolen bi lahko bili predniki nekdanje Hirske naselbine Eman; Rimljani so jo namreč preimenovali v Emono, ki naj bi jo po legendi ustanovil sin tesalskega kralja Jazon, ki je tod vodil svoje Argonavte. Velika teža vode, pomešana s premikajočimi se blatnimi masami in njena rušilna moč, pa sta s časom začela razjedati in rušiti nizko gričevje, ki je vezalo grajski hrib s Šišenskim

hribom, kar je povzročilo znižanje vodne gladine Barjanskega jezera.

Tako se je barjansko jezero več ali manj spreminjalo skozi dobo številnih rodov in pa raznih vdorov tujih plemen, vse do časa, ko je vladala cesarica Marija Terezija in sicer v letih 1740—1780. Marija Terezija se je v svojih poslednjih letih vladavine odločila za izsušitev barjanskega blata, ki je imelo v tistem času izgled jezera le še bolj ob deževnih dobah.

Ljubljansko barje predstavlja z Ljubljano zares zgodovinsko-turistično pomembnost. Zato bi bila oživitve življenja na Ljubljani zares velike vrednosti, predvsem pa za tuje turiste. Morda bi veljalo na primernem kraju postaviti stavbe na kolen, morda celo z gostiško postrežbo v posebno izdelanih drevnih kostumih, kar bi bilo nadvse privlačno. Čas med vožnjo bi turistični delavci krajšali izletnikom s pripovedovanjem zgodovine in opisom krajev, na katere bi imeli razgled med vso

svojo vožnjo. Omembe vreden je namreč upor izanskih kmetov, ki bi ga lahko smatrali za predhodni znak dobrih 100 let kasnejšega narodnoosvobodilnega boja na tem področju.

KMETIJSKI NASVETI

Biološko zatiranje gozdnih škodljivcev

Morda se bodo naši bralci vprašali, ali ta sestavek ne sodi v kakšno strokovno revijo, „Gozdarski vestnik“ ali podobno. Moj namen je, da v „Naši komuni“ seznanim tudi one, ki se sicer bavijo z gozdarstvom kot lastniki gozda in ki se zanimajo za sodobno gojenje, izkoriščanje in varstvo gozdov.

V naši občini pač prevladujejo prebivalci kmečkoga stanu, ki radi slišijo koristne nasvete o naprednem kmetijstvu in gozdarstvu. Zato bom tokrat skušal prikazati biološki način varstva gozdov, s katerim so se pričeli ukvarjati že strokovnjaki vsega sveta, da zavarujejo gozdove pred uničenjem po gozdnih škodljivcih.

Vsi stremimo za tem, da s sodobnim in naprednim gojenjem gozdov zavarujemo to našo največje naravno bogastvo, kajti v tem stoletju smo se s snovanjem umetnih gozdov precej oddaljili od naravnega tipa gozda, ki je najbolj odporen proti raznim boleznim,

rusi. Ugotovljeno je, da se pri kemičnem zatiranju škodljivcev iz gozda umika vse, kar ostane živega in za gozd koristnega. Posledica tega je, da v gozdu povzročimo mrtvilo ali takozvano življenjsko neravnovesje, ki mu strokovno pravimo biološko neravnovesje. Vse to pa pomeni za poznejši razvoj gozda veliko škodo. In kdo to škodo trpi? Vsekakor lastnik tega gozda.

Zakaj smo dali temu sestavku naslov: „Biološko zatiranje gozdnih škodljivcev“? S kemičnim zatiranjem škodljivca smo trenutno uničili ali omejili njegov razvoj, toda na drugi strani smo obenem uničili ali pregnali naravnega sovražnika gozdnih škodljivcev. Zaradi tega so strokovnjaki vsega sveta že pred leti pričeli proučevati koristno delovanje žuželk, ptic, mravelj, bakterij, parazitov in virusov in njihov vpliv na življenjsko, to je na biološko ravnovesje v gozdu, z namenom, da

Nezavarovano mravljišče so roparice popolnoma uničile

gozdnim škodljivcem in vremenskim neprilicam. Naravni prebiralni gozd je namreč tisti, v katerem rastejo drevesa raznih vrst in starosti, v katerem lahko tudi vsako leto posekamo potrebno in določeno vrsto in kvaliteto lesa in v katerem so dani najugodnejši pogoji za življenje koristnih ptic in živali. Tak tip gozda je naš kmečki gozd, kateremu pa moramo pomagati za hitrejši razvoj, boljše rast in s tem večji prirastek lesne snovi in boljše kvaliteto lesa. Zato naj naši zasebni lastniki z razumevanjem spremljajo sodobni razvoj gozdarstva pri nas in poslušajo strokovnjake, kako jim svetujejo v zvezi z izkoriščanjem gozdov po gozdno gospodarskih organizacijah.

Mravljišče zaščitimo pred temi roparji, če ga pokrijemo vsaj s smrekovimi, jelovimi ali borovimi vejami. To naredimo jeseni, ko mravlje prične mirovati. Do spomladi bodo iglice odpadle, a mravlje jih bodo uporabile za svoj gradbeni material pri razširjenju mravljišča z novim zarodom. Veje bodo še naprej ščitile mravljišče pred roparji. Pokrivanje mravljišča z vejami je sicer ceneje kot z žičnimi mrežami, vendar je boljše kakor nič.

Kolonizacije mravelj pa moramo izvajati le pod strokovnim nadzorom zato odgovornih ljudi. Le-ti bodo svetovali kdaj, kje in v kakšnih posodah se lahko kolonizacija izvede.

Vsi vemo, da razne škodljivce v kmetijstvu zatiramo s kemičnimi sredstvi. Tako je tudi v gozdarstvu, le da se ta način uporablja v glavnem v gozdnih drevesnicah in v mlajših gozdovih, kjer so drevesa dostopna za razna škropiva, in kjer je to posebno nujno potrebno v primerih, ko gozdni škodljivci množično napade velike površine gozdov, ki so čisti in starejši. Znano je, da kemična sredstva ali takozvani insekticidi delujejo tudi na koristne in naravne sovražnike gozdnih škodljivcev, kot so: ptice, mravlje, čebele, živjad ter koristne bakterije, paraziti in vi-

se omeji oziroma opusti prekomerna uporaba kemičnih sredstev in pospešuje naravno ali biološko zatiranje škodljivcev, tako v gozdarstvu, kakor tudi v kmetijstvu. Rezultati tega proučevanja so rodili zelo dobre sadove. Svetovni strokovnjaki, zlasti strokovnjaki v Nemčiji, Franciji, Svici, Italiji in zadnje čase pri nas, zelo priporočajo množično vzgojo in pa varstvo koričnih ptic, kolonizacijo mravelj, umetno razmnoževanje bakterij in virusov ter njihovo vnašanje v ogrožene gozdove. O varstvu ptic so strokovnjaki sprožili širokopotezno akcijo. Povsod ustanavljajo društva za vzgojo in varstvo koričnih ptic — osnovana pa je že tudi Svetovna organizacija za varstvo ptic oz. Svetovna ornitološka zveza (Confederation Ornithologique Mondiale) z namenom, da podpira delovanje društev za zaščito ptic, zlasti onih, ki se v zimskem času selijo v južne kraje.

Tudi pri nas smo sprožili veliko akcijo za vzgojo in varstvo koristnih ptic. Gozdno gospodarske organizacije imajo že navodila za izdelavo in postavljanje valilnic in krmilnic za ptice, za njihovo vzgojo in prehrano v zimskem času. V ta namen gredo precejšnja denarna sredstva. Mladino po šolah učijo o koristnosti ptic za naše gospodarstvo ter ji vcepljajo še večjo ljubezen do koristni hptic z navodili za zimsko polaganje zrnja in za izdelavo valilnic in krmilnic. Društva za vzgojo in varstvo koristnih ptic, ki zaenkrat obstajajo pri nas v Ljubljani, Mariboru, Celju, Slovenski Bistrici, Kranju in v Domžalah pa ravno tako vzgajajo mladino in združujejo ljubitelje ptic za čim boljše in organizirano zaščito in pa za zimsko prehrano ptic. Ta društva skrbijo zlasti še za preprečitev lovljenja in streljanja ptic z rračnimi puškami.

Pri nas je z zakonskimi predpisi zaščitnih 115 vrst koristnih ptic, kajti le te skozi vse leto uničujejo drevju in drugim rastlinam škodljivi mrčes. Mnoge od teh se selijo jeseni

v južne kraje, cela vrsta pa jih ostane in prezimi doma, med njimi kos, ščinkavec, čiček, lišček, šoja, krivokljun, izredno koristna sinica in druge. Vse te ptice se pozimi približajo k naseljem in iščejo hrano, ki jim primanjkuje v gozdu ali sadovnjaku. Edino

Gozdne mravlje so izredno koristne in so pri svojem razmnoževanju — rojenju sila plodne. Njihova navzočnost v gozdu ali sadovnjaku je ogromne koristi. Ena kolonija mravljišča uniči več kot 2—5 milijonov mrčesa, saj uniči eno samo mravljišče okoli 40.000 raznega škodljivega mrčesa. Iz tega sledi, da tudi mravlje močno vplivajo na biološko ravnovesje v gozdu in ne dovolijo, da se prekomerno razvije škodljivci. Umetno jih naselimo ali pa kakor pravimo, koloniziramo v čiste smrekove, jelove in borove gozdove kakor tudi v čiste gozdove listavcev, ker se le v takih gozdovih najprej množično pojavi gozdni škodljivci. Zaradi tega moramo gozdnim mravljam posvetiti več skrbi in jih ščititi pred njihovimi sovražniki, med katere štejejo človeka, gozdno divjad, kot lisico, jazbeca, gozdno kuro, črno, sivo in zeleno žolno, vijeglavko in druge. Krivokljun ostane v gozdu, v visokih planinah in v najhujši zimi valji mladiče v gnezdu, ki ga preje obloži s smrekovo ali borovo smolo.

Naša najbolj priljubljena in najbolj koristna ptica — sinica, se obvezno približa naseljem in naravnost prosi za hrano. Hrana, ki jo polagamo pticam pozimi, se sestoji v glavnem iz semen konoplje, lanu, buč, sončnic, ovsu, maka, prosa in posušenih bezgovič jagod. Dobro je to seme zamešati v raztopljenem loju, ki je pticam izdatna in zdrava hrana. Kruh, ki se hitro pokvari, je škodljivo polaganje pticam. Pticam polagamo hrano v bližini naselij, gozdarstvih in lovskih ter planinskih koč, delavskih in oglarskih borok, hlevov, v katere pozimi vozniki spravljajo živino in drugje, kjer ptice ne nadlegujejo druge roparice.

V našem sodobnem gozdnem gospodarstvu uvajamo tudi sodobne načine vzgoje in gojitve gozdov takozvanega prebiralnega tipa in v njem podpiramo in pospešujemo razvoj koristnih ptic, žuželk, mravelj, bakterij in virusov z namenom, da vzgojimo oživiljen in pestetsko lep gozd, ki bo odporen proti vsem škodljivcem in nevsječnostim in ki nam bo omogočil boljše in kvalitetnejše izkoriščanje lesa. Življenje in pesem v gozdu pomeni pravilno biološko ravnovesje v njem, kakor pri človeku, zdrav razum pri zdravem telesu.

Ing. Milan Simić

Sadovnjak v zimskem času

Sadje zavzema v naši prehrani čedalje večji obseg. Dobro, zrelo sadje, predstavlja prebavno hranilo, ki vsebuje precejšnje količine sadnega sladkorja. Znano je, da ima 1 kilogram sadja od 450 do 800 kalorij. To je precej, če primerjamo, da potrebuje odrasel človek dnevno 2200 do 2800 kalorij. Poleg kalorične vrednosti ima sadje tudi dietični pomen, saj vsebuje kisline, rudninske snovi, vitamine skupine B in C. Poraba sadja v Sloveniji znaša zadnji čas na osebo 26—28 kilogramov, kar pomeni, da ljudje še vse premalo poznajo prednosti, ki jih nudi naravno sadje.

Se pred nedavnim so naši kmetje predelovali sadje prek alkoholnega vrenja v žganje in vino. Pa poglejmo, pogoje, ki narekujejo skrb za načrtno in skrbno nego v našem sadjarstvu.

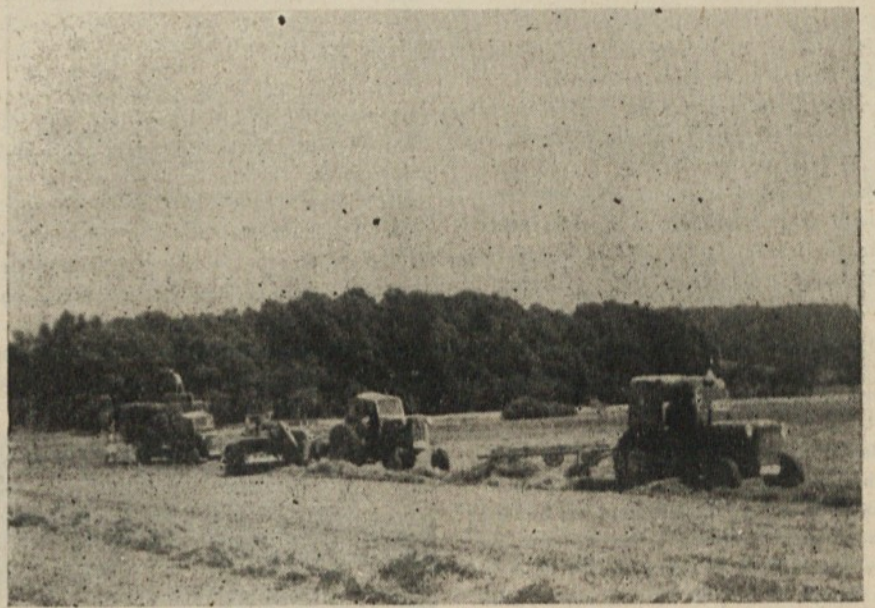
Na našem slovenskem področju se srečujejo vplivi treh podnebnih činiteljev — alpskega, sredozemskega in kontinentalnega podnebja, ki ustvarjajo sicer izredno ugodne klimatske razmere. Tudi na področju naše občine imamo kraje, kjer ima sadjarstvo vse pogoje, kot na primer na področju Polhovca Gradca, Zelimeljske doline ter pobočja v smeri proti Kureškcu. Toliko le informativno o nekaterih specifičnostih. Zdaj pa se za čas preselimo k možnostim in zahtevam, ki jih postavlja sodobno sadjarstvo.

Vse doslej so naši sadjarji posvečali premajhno pozornost vzgoji, oskrbi in negovanju

delu in zaščiti. Star način oskrbe sadovnjakov vam je bolj ali manj znan. Oglejmo pa si, kaj delamo v njem v tem času, kot je zdajnji zimski.

Prav v jesenskem in zimskem času, ko narava počiva in ko zemlja še ni zmrznjena, ima sadjar veliko dela. Odstranjuje slaba in suha drevesa, vejevje in podobno. Pripravlja in koplje pa že nove jarke. Opravlja zaščito pred zajedalci — škodljivci. Na prvem mestu pa moramo vsekakor upoštevati — gnojenje. Predno se lotimo gnojenja, moramo obdelati še pas v širini 2 m okrog samega drevesa. Zemljo poteptamo. Zbita tla vsebujejo malo zraka in vlage in nudijo mnogo manj hranilnih snovi. V zbitih tleh, se namreč nabirajo kisline, ki uničujejo koreninice in koristne drobnoživke. Če pa je v tleh preveč vlage z obdelavo prenehamo. Sicer pa za obdelavo ne obstoji neko enotno pravilo, pač pa jo prilagodimo času, kraju in stanju sadnega drevja.

Za normalno rast v prvih letih dodajamo vsakemu drevesu 50—100 kg gnojila oziroma komposta. Kompostiranje napravi zemljo zele godno, jo rahlja, zrachi ter ji obenem daje sposobnost, da zadržuje dovolj vlage in posreduje ustvarjanje hranilnih snovi. Toda samo kompostiranje še ni dovolj. Največ gnojil potrebujejo breskve, jablane, višnje in češnje. Dušik je najvažnejše gnojilo, ki vpliva na povečanje pridelka. Z njim gnojimo predvsem na surovih, peščenih in težjih tleh, s kalijevimi

Kmetijska zadruga na Igu že vsa leta skrbi za mehanizacijo v svoji proizvodnji

ter gnojenju sadovnjaka. V zadnjem času pa povsod po svetu pa tudi že pri nas, priporočajo sadjarji, nizkodebelno vzgojo. To se pa pravi, da deblo do prvih vej, ni večje od 80 do 120 cm, pri jablanih in hruškah. Taka vzgoja ima velike prednosti pri nadaljnjem

gnojili pa na lahkkih, peščenih, zlasti še, če je zemlja izprana. S fosforinimi gnojili gnojimo bolj težka in vlažna tla.

Z vsemi temi gnojili gnojimo ves ta čas, torej čas med zimskim spanjem narave. Drugo opravilo predstavlja pa zaščita sadovnjakov,